

Hr Wigforss socialiseringskrav

Statsrådet Wigforss kräver utan att motsägas inom sitt parti socialisering av rent principiella skäl. Hur mycket den ekonomiska standarden höjes, hur intensivt socialpolitiken bedrivs, hur långt den sociala utjämningen fortskrider — detta är från denna synpunkt lik-

giltigt, ty en praktiskt taget generell socialisering måste likväl genomföras. Socialiseringen är, förklarar hr Wigforss, nödvändig med tanke på "frihetskravet", den "svarar mot idén att åter förena arbetarna med egendomen".

Tankegången är inte helt ny, den har tvärtom ofta skyttat bakom den svenska socialdemokratin mera praktiska och taktiska deklarationer. Men dess öppna och reservationslösa förkunnande av regeringspartiets ledande man är en märklig nyhet. Därmed är klarlagt att den defensiva propaganda som under de senaste åren varit den huvudsakliga i socialiseringsfrågan inte kan tas på allvar. De många socialdemokrater som hävdade att socialisering skall äga rum blott då så från effektivitetssynpunkt är erforderligt har fått sin argumentation underkänd av partiets störste auktoritet. Socialdemokratin i hr Wigforss gestalt framträder ånyo som ett rent socialiseringsparti, den återgår till de totala fordringar som utmärkte partiets marxistiska ungdomstid.

Ur praktisk synvinkel ter sig denna tankegång underligt verklighetsfrämmande. Att kräva ekonomiska förbättringar och socialpolitik under hänvisning till frihetens grundsats är naturligt, ty uppenbart är

att därmed följer reella och högst väsentliga utvidgningar av den enskildes självbestämmanderätt. Att öka möjligheterna för medborgarna att skaffa sig egna hem eller att själva driva en rörelse framstår på samma sätt som försök att främja "återförening med egendomen". Men en socialisering kan inte motiveras genom dessa av hr Wigforss till en enhet sammanknutna skäl. Statens övertagande av produktionsverksamheten vidgar inte ramen för den enskildes fria handlande — den koncentration av makten som detta innebär är tvärtom ägnad att göra alla medborgare till kuggar i ett av byråkrater dirigerat maskineri. Och lika litet kan statsdriften, hur väl motiverad den i många fall kan vara av andra skäl, betraktas som ett medel att ge medborgaren en känsla av äganderätt. Vill någon på allvar påstå att vi genom statens järnvägar uppnår en "återförening med egendomen" eller att kommunaliseringen av Stockholms spårvägar kommit oss att få känslan av personlig äganderätt? Inför påståenden som dessa tror man sig i förstone vara utsatt för ett grovt skämt. Vad som föreligger är emellertid i själva verket utslag av en grov metafysik, en idealiseringsprocess med rötter i det tidiga 1800-talets tyska filosofi.

Det är inte den ursprungliga marxismen som gör någon "come back" i dylika tankegångar. Marx tänkte sig aldrig socialisering som ett mål, och äldre marxister anknöt till mästarens lära då de ställde sig kritiska eller skeptiska mot varje form av "statssocialism". Enligt Marx oklara och aldrig närmare utförda framtidsvisioner skulle socialismens seger medföra frihet från staten — produktionsmöjligheterna skulle vara så stora att allt statstvång bleve överflödigt och att medborgarna kunde leva i från varje överhet frigjorda sammanslutningar. Det var en utopi, utan tvivel, men en vacker utopi. Ännu vid den stora programrevisionen 1920 togs den tankegången på allvar av svenska socialdemokrater. Nu tycks man ha glömt dess innebörd — det är en förfalskad Marx och en förvriden utopi som bjuds oss.

Varpå beror detta? Varifrån har hr Wigforss fått de teorier

som han förevisar som en moderniserad marxism? Svaret är inte svårt att finna. Det är den kommunistiska, den ryska versionen av marxism som medvetet eller omedvetet påverkat den svenska socialdemokratin. I Ryssland, där man undertryckt all frihet och förstailigat all egendom, använder man precis samma ordlek som hr Wigforss för att kunna hävda att djupare sett både friheten och egendomen blivit tillgängliga för alla. "Allt tillhör alla", dvs. egendomen tillhör staten, och därför är alla människor fria (även de i slavläggen arbetande) och alla är ägare. Typiskt är att de hårda straffen för stöld försvaras med hänvisningar till att egendomen är gemensam för alla. Den kommunistiska byråkratins allmakt påstås vara en garanti för friheten just därför att socialiseringen säges ha medfört en "återförening med egendomen".

Att detta konstgrepp nu börjar begagnas även inom svensk socialdemokrati är oroande inte bara därför att de ryska spåren förskräcker. Det väsentliga är att det uttrycksätt som hr Wigforss använder efter ryskt mönster så uppenbart bildar utgångspunkten för snart sagt vilka förvanskningar som helst av grundläggande begrepp. Om det säges att socialiseringen i och för sig, så att säga rent begreppsmässigt, innebär frihet och äganderätt, avvisas från början de skäl mot en socialisering som utgår från att vad människor i Sverige ännu i regel kallar frihet och äganderätt skulle undanröjas genom en socialisering. Kort sagt, de på traditionellt svenskt språkbruk byggda argumenten besvaras enligt rysk terminologi — och var finns då en plattform för klargörande debatt?